

Senyores i senyors,

Els meus amics de la secció de Lletres de CULTURA CATALANA m'han encarregat que us fes una presentació dels Jocs Florals de la Llengua Catalana que, com a continuació dels que tradicionalment tenien lloc a Barcelona el primer diumenge de maig de cada any, enguany han tingut lloc a Montpeller. Aquest honor és una mica feixuc per a mi, i per endavant us confessaré els motius que me'n fan indigne. Val més que ~~us en parli~~ ho sapigueu: no sóc ^{cap} ~~un~~ enamorat de la Gaia Festa. A Barcelona, en temps normal, no hi havia assistit mai. El meu únic record d'uns Jocs Florals és el d'un envelat polsós, i caldejat pel sol d'estiu, a Malgrat, ~~en~~ una llotja ~~de~~ ~~la~~ hi ha el setial primparat de la Reina de la Festa, voltada de les seves dames. Tot un esbart de capellans lletraferits i de poetes seglars, diem-ne professionals dels Jocs, desfilen reverents davant aquelles noies i saluden les autoritats i els mantenedors. Us confesso que el meu primer contacte, com a mantenedor, amb aquell rebrot rural de la venerable institució flouresca no me'n féu un entusiasta admirador. ~~Em~~ Em penso i tot que públicament vaig dir el que pensava dels Jocs Florals ^{en tant que} ~~com~~ ~~un~~ numero matinal de Festa Major. Possiblement ^{àdhuc} la màxima ~~fasta~~ solemnitat poètica catalana, és a dir, els Jocs Florals de Barcelona, devia ~~ca~~ sofrir alguna esgarrinxada de la meva irreverent rebentada.

Per altra banda, podreu dir, m'incapacita per a parlar-vos d'una manera imparcial dels Jocs Florals de Montpeller el fet que una obra meva hagi tingut els honors de figurar en el veredict. La vanitat humana és, ai las! una cosa d'uns efectes tan segurs, àdhuc en aquest modest ram dels premis literaris, que podreu suposar que això m'obligarà a trobar-ho tot bé: la Festa, les obres premiades i sobretot, és clar, les decisions dels Set honorables Mantenedors.

Com que sé que la vostra condescendència és gran, us prego que m'excuseu

per endavant dels efectes involuntaris que aquestes dues actituds meves: la d'irrespecte enfront de la institució dels Jocs Florals, i la de submissió i entusiasme pel que han estat enguany els que s'han celebrat a Montpeller, puguin tenir damunt la meva ressenya. Si la vostra paciència no em falla, procuraré al final justificar de la millor manera que em sigui possible ambdues posicions i fer que llur contraposició gairebé paradoxal no us deixi la vaga sospita de si sóc, fet i fet, un ximple.

Penso, doncs, que la raó que ha induït els meus companys de la Secció de Lletres de Cultura Catalana a encarregar-me aquesta tasca, ha estat en primer i únic lloc, que jo havia assistit a la festa que el dia 19 de maig es celebrava a Montpeller i que, per tant, estava en mesura de fer-vos-en, si més no, un reportatge periodístic. Els meus companys han cregut que un tal reportatge podia interessar els catalans que es troben a París, i he de ^{també} creure ^{em cal} que és així, si ~~he de~~ jutjar pel nombre de vosaltres que heu volgut molestar-vos a venir per tal de sentir les meves paraules. Encara que prou sé que, més que la meva prosa descriptiva, allò que ~~us~~ us interessa és la poesia que us serà llegida, les obres que eren premiades a la Gaia Festa montpellerina, perquè ni vosaltres ni jo podem oblidar que els Jocs Florals són, essencialment, una ~~gran~~ solemnitat d'enaltiment de la poesia.

¿Caldrà, doncs, que us faci un breu resum històric dels Jocs Florals de Barcelona, d'aquests Jocs Florals que, de fa sis anys, es celebren ^{a l'exili} a les capitals americanes ^(primer) (i ara a la vella ciutat universitària del Llenguadoc? ^(dels Jocs Florals) Diguem que la institució ^{era} creada per Dama Clemència Isaura, a Tolosa, i que el primer diumenge del mes de maig del 1324 celebrava la primera de les seves festes. La "Sobregaia Companhia dels VII Trobadors de Tolosa" sabé donar una gran vitalitat a aquesta apoteosi de la poesia occitana, apoteosi que, malauradament, venia a consagrar l'exhauriment de la nissaga dels trobadors que un dia donaven glòria immortal a la sonora llengua d'oc.

Tots vosaltres deveu saber que la poesia catalana, en els seus començaments, i en el mateix moment en que la prosa tenia ja tota la seva força

expressiva i havia donat, amb les Quatre Cròniques principals i amb les obres de Bernat Metge i Ramon Llull, la mesura de les seves aptituds per a totes les més altes disciplines, no existia encara, en tant que producte de la llengua vernacle. La irradiació de la poesia occitana era tan forta que els trobadors nats a Catalunya i que empren el provençal per a expressar-se en llurs poesies formen un dels capítols més importants de la història d'aquesta brillant poesia occitana. Carverí de Girona, Guillem de Berguedà, Guillem de Gabestany, són noms de poetes catalans inscrits en el gloriós repertori dels Trobadors provençals. Diversos reis catalans escriuen també versos en provençal. Fixeu-vos que àdhuc Ramon Muntaner, quan en la seva Crònica vol introduir un "Sermó" en vers, l'escriu en provençal. I aquest costum és tan fort que el trànsit del vers provençal al vers català el podeu veure d'una manera progressiva i eloqüent a través de les obres poètiques dels Cançoners manuscrits que ens han pervingut d'aquella època. La poesia en català, dirieu, si no existís l'altíssim precedent de Ramon Llull, que escrivia els seus versos d'amor a Déu o de prosselitisme religiós en català, no neix fins a darrers del segle XIV.

La creació dels Jocs Florals de Tolosa atreia a aquest certamen un gran nombre de poetes catalans. Molts d'ells hi obtingueren premis, tals En Guillem de Masdovelles, que potser és el darrer en escriure les seves obres en provençal - i encara, a les seves velleses, el veieu emprar francament el català. ^{El poeta català} Joan de Castellnou fou ~~el~~ Mantenedor a Tolosa l'any 1355. Però en pujar al tron el rei Joan I, conegut com "el Caçador", -posat que la seva passió de la caça li feu perdre la vida en el bosc d'Orriols, -l'any 1396, aquest sobirà, enàmorat de la pompa i de les solemnitats franceses, i gran protector de sempre de les lletres i les arts, volgué trasplantar a Barcelona un tany de l'arbre plantat a Tolosa per Dama Clemència Isaura. Es a dir, per deixar aquest estil metafòric, que volgué instaurar els Jocs Florals a la seva Cort. Per això va encarregar-ne l'organització a Lluís d'Aversó i a Jaume March, tots dos poetes catalans prou entesos en la matèria.

Lluís d'Aversó és l'autor d'un llibre, anomenat "Torsimany", que és en realitat un tractat d'art poètic. Jaume March, oncle d'Auzias March, ens ha deixat algunes poesies que testimonien d'un honest talent de versificador, àdhuc quan s'esmerça en distraccions més o menys llicencioses.

Aquests dos barons anaren a Tolosa per a documentar-se, i l'any 1395 tingueren lloc, per primera vegada, els Jocs Florals de Barcelona. L'any següent, recordem-ho, és el de la mort per accident del sobirà. El seu successor i germà, Martí I, dit "L'Humà", també excel·lent amic de les lletres, encoratja ^{igualmente} ~~també~~ els Jocs i en salda les despeses. L'any 1399 confirma a March i Aversó en llurs funcions de mantenidor. Es de creure, per bé que no en tenim documentació fefaent, que la Gaia Festa es celebrava amb tota solemnitat i que els poetes que hi participaven anaven, poc a poc, abandonant la llengua forastera per a versificar en català.

L'any 1410 mor Martí l'Humà. Vé el Compromís de Casp, i el nou rei Ferran d'Antequera, primer de la dinastia castellana, es compromet a seguir subvenint la Festa i autoritza a que aquesta tingui lloc sempre que als Mantenedors els plagui. Per a substituir els ja difunts Lluís d'Aversó i Jaume March, el rei nomena al cap del Consistori el teòleg Felip de Malla i el famós Enric de Villena, de família reial catalana trasplantada a Castella, i que obtingué més renom com a nigromant que com a poeta. ^{Aquest} ~~es~~ el mateix Villena ~~qui~~ ens ha deixat la descripció de les cerimònies d'una festa que sota la seva Presidència assolí caràcters de gran sumptuositat. La mort de Ferran I i la partença de Barcelona del primer mantenedor dels Jocs, en 1416, suspengueren llur celebració, que aleshores tenia lloc al Convent de Predicadors, on actualment es troba el Mercat de Santa Caterina.

Sembla, però, que àdhuc ^{eliminada} ~~trés de~~ la protecció i la pompa reials, els Jocs Florals s'havien arrelat entre els barcelonins. D'entreteniment de sobirans i grans senyors, passen, no obstant, a ^{ésser} ~~ésser~~ esplai de memstrals. Sabem, per exemple, que uns quants anys, cap al 1450, fou celebrat el certamen poè-

tic a Barcelona, en el convent de monges de Valldonzella, i àdhuc tenim, gràcies a un manuscrit que es troba a la Biblioteca Nacional de París, el "Cançoner d'Obres Enamorades", ~~(una mena de llibre d'or d'aquells Jocs Florals, amb poesies que consta que hi foren premiades. Així Antoni Vallmanya, notari barceloní, carregat d'erudició i de retòrica, manllevà^{va} al Dant, Boccaci i Petrarca, tota una sèrie d'imatges que després dedicà a omplir de lloances les monges de Valldonzella, en unes poesies que, almenys, foren premiades als Jocs de 1456, 1457 i 1458. Els Jocs havien aconseguit, evidentment, formar una escola ~~poètica~~ ^{de poetes} netament catalana, que ha pogut ésser batejada per Massó i Torrents "Escola Poètica Barcelonina", i en la qual figuren Pere Torroella, els germans Masdovelles, Francesc Ferrer, Joan Rocafort, el notari Vallmanya ja esmentat, ~~i que~~ ^{Aquesta escola} donarà origen, sinó inspiració, a dos dels més grans poetes de la literatura catalana de tots els temps: Jordi de Sant Jordi i Ausias March.~~

Però aquells Jocs Florals barcelonins són ara només un record arqueològic, bo per a investigadors. Més importants per a nosaltres, catalans del segle XX, són aquests Jocs que, l'any 1859, fundava una plèiade de savis i poetes sota la presidència de Manuel Milà i Fontanals. L'impuls venia de Joaquim Rubió i Ors, patriarca del Renaixement català i un dels homes que més feia per restaurar la literatura pairal. Si els seus versos no sofreixen avui la comparació amb els de Bonaventura Carles Aribau, genial intuïtiu mogut per no se sap quin impuls superior a la seva voluntat, és evident que "El Gaiter del Llobregat" i "Roudor de Llobregat" tenen un pes d'exemple i de prosselitisme superior al de l'Oda a la Pàtria, que no tingué conseqüències ni continuació en la vida de l'Aribau. Recordem els noms dels set mantenedors d'aquells primers Jocs Florals que, fa 87 anys, reprenien el lema secular "Patria, Fides, Amor" i volien retre homenatge cada any, pel mes de maig, a la poesia catalana. Són Manuel Milà i Fontanals, Victor Balaguer, Antoni de Bofarull, Joaquim Rubió i Ors, Josep Lluís Pons i Gallarza, Joan Cortada i

Miquel Victorià AMER. Amb títols diferents, tots ells han passat a la història de les nostres lletres. Et Hom ha pogut debatre la part respectiva que dintre la Renaixença catalana han tingut els dos corrents principals: el de "los Jochs", arcaïtzants, encarcarats, plens d'arqueologia i de romanticisme, però que donaven una ambició i una categoria a la llengua balbucejant que retrobava els seus encisos, i el del "català que ara es parla", encarnat per Frederic Soler i els seus companys de "La Gata", irreverent, més impur, però més viu i sovint molt més prop de la llengua autèntica del poble. Si el català floralesc obria el camí de Verdaguer i Maragall, de la tragèdia de Guimerà i la poesia noucentista, el català de les "gatades" incorporava el públic català, el gran públic, a la literatura renaixent, i creava el teatre com a cosa vivent, i no com a esplai de laboratori, la novel·la i el conte. Pitarra, Emili Vilanova i Albert Llanas tenen tant de dret com els més seriosos dels poetes dels Jocs Florals a figurar en les històries de la literatura catalana.

I, al capdavant, aquests dos corrents saberen fondre's. Angel Guimerà es revelava com a poeta als Jocs, ^{però} després, a l'escena, era tant el rival com el successor de Frederic Soler, i aquest ^{al seu torn} ~~tenia~~ era coronat pels Jocs Florals. I si Verdaguer començava la seva carrera com a poeta floralesc i continuava sempre fidel a la Gaia Festa que li premiava "L'Atlàntida" i l'"Oda a Barcelona", bé pot afirmar-se que la frescor tota popular del vocabulari i de la sintaxi del capellanet de Folgueroles rejoyenia i enriquia alhora el cenacle dels Jocs i la literatura catalana.

La història dels Jocs Florals de Barcelona, que ben aviat eixamaven a València, en 1879, amb els del "Rat Penat", i després en totes ~~les ciutats i viles de Catalunya~~ les ciutats i viles de Catalunya, té doncs una importància real en la història de la literatura catalana i sobretot en la de la seva poesia. Pocs han estat els poetes catalans que no han volgut rebre la consagració dels premis ordinaris: de Maragall a l'Esclasans, àdhuc els que podien semblar més genuïna-

ment anti-floralescos han acudit a merèixer la "Flor" o l'"Englantina" i a sol·licitar el títol honorífic i honorable de Mestre en Gai Saber. La glòria d'haver descobert Verdaguer pot ésser legítimament atribuïda a la venerable institució. Es clar que, sense ella, també Verdaguer hauria estat un gran poeta, perquè el seu temperament era massa fort per a poder-se contenir i restar desconegut. Però és evident que la Gaia Festa fou una popularització de la poesia i una propaganda constant de les virtuts i la vitalitat de la llengua catalana. Dels volums anuals dels Jocs Florals de Barcelona podreu extreure'n una antologia de versos mediocres; però també una tria de bones poesies signades per poetes il·lustres.

Els darrers anys del funcionament normal dels Jocs en la nostra capital veiem, a més, un acte simbòlic que s'esqueia justament en el Centenari de la nostra Renaixença: l'exaltació de Mestre Pompeu Fabra a la presidència del Consistori, que marcava la rendició del darrer quadre dels aferrissats defensors de la *y* grega i les hacs finals, atrinxerats en el Cos de Mantenedors i presidits per Francesc Matheu. I aquesta era, remarqueu-ho, una de les darreres celebracions dels Jocs Florals a Barcelona: la del 1933.

Ha vingut la nostra guerra, la victòria de l'anti-Catalunya i el nostre exili. En dir el nostre exili, no pretenc, és clar, afirmar que a Catalunya no hi han romàs autors catalans, tant o més dignes que els que estem des de fa set anys lluny de la Pàtria de representar la nostra literatura i de donar-li una continuïtat. Prou sé la tasca que han realitzat molts d'ells, l'heroisme amb el qual els ha calgut dur-la a terme i els fruits que de llur esforç continuat podem tots esperar. Però la llengua catalana era exiliada, volens nolens, de Catalunya, amb els exiliats del 1939. I no ha pogut encara tornar-hi, posat que el seu lliure ús com a idioma de cultura i d'expressió, en el diari, la revista, el llibre i l'escena, en les aules, els tribunals i els municipis, en les més altes corporacions polítiques i científiques, segueix interdit. La llengua catalana és també entre els exiliats catalans,

i la presència entre nosaltres de l'home que més ha fet per donar-li una normalitat europea, una elegància de forma i una riquesa de contingut, del Mestre Pompeu Fabra, el legislador més somrient i el herritzador més afable que existeixen, n'és, em penso, el testimoni de major autoritat.

Per això, com la llengua i com els seus defensors, com tants d'homes que conreaven la poesia i la prosa literària i com tants d'altres que la servien modestament amb llur fidelitat de cada dia, llegint els llibres i la premsa catalana, seguint les classes de les escoles catalanes, donant-li bel.ligerància en els sindicats i en les indústries, en les associacions esportives i a tot arreu on podia enriquir-se i enriquir alhora els homes que l'empraven, avui podem dir que els Jocs Florals ~~avui~~ s'exiliaven també l'any 1939. La fi dramàtica de la nostra guerra els treia de Barcelona. La caiguda de França sota la força brutal dels alemanys els obligava a emigrar a les terres lliures d'Amèrica. Així, i gràcies a la munificència dels catalans que resideixen a les nacions del Nou Món, l'any 1941 eren celebrats a Buenos Aires, el 1942 ho eren a Mèxic, l'any següent a Santiago de Xile, a l'Havana l'any 1944 i a Bogotà, la capital de Colòmbia, l'any passat. Cada una d'aquestes festes reunia, en una solemne afirmació d'esperança, la veu dels poetes exiliats i la dels il.lustres homes de ciència i de lletres que formaven el Consistori. I la solemnitat del diumenge de maig, que evocava aquelles cerimònies que tingueren lloc un dia al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, al Palau de Belles Arts o al de la Música Catalana, reunia una unió fervorosa de catalans, exiliats de nou o vells residents, inspirats tots ells pel mateix amor, el de Catalunya, i per la voluntat de proclamar la supervivència de la llengua bandejada i de la poesia que hom volia suprimir.

Ha estat la mateixa generositat dels catalans residents a Amèrica que ha fet possible aquest any la celebració dels Jocs Florals de la Llengua Catalana ^a ~~en terres de~~ França. Aquells catalans volgueren que la Gaia Festa

tingués lloc en terres de Llenguadoc. ~~xxxxxxx~~ apropava, pensaven, d'aquella terra catalana en la qual ben aviat, tots ho esperem i desitgem ardentment, la nostra llengua ha de tornar a ésser senyora i majora. I tot l'entusiasme que els anys darrers havien posat a dotar els premis ^{ordinaris} i a crear-ne d'extraordinaris per a poesia i per a prosa el van esmerçar en recollir cabals per a permetre que el Cartell dels Jocs d'enguany fos digne, no sols dels que s'havien celebrat a l'exili els darrers quatre anys, sinó dels que tenien lloc a Barcelona abans de la nostra desfeta.

Deixeu-me dir, entrant ara de ple, -que potser ja n'és hora, -en la meua tasca de repòrter de la Gaia Festa de Montpeller, deixeu-me dir, doncs, que llur propòsit es veié dignament compensat per la ~~xxxxxxxxxxxx~~ realitat. No em penso pas que calgui fer-vos una descripció de la bella ciutat llenguadociana, tan lligada a la història de Catalunya que fins a mig segle XIV no va separar-se de la sobirania de reis catalans i que en ella, i a l'ombra de la seva secular universitat naixia l'any 1208 l'alt rei En Jaume. Per primera vegada la visitava jo aquell diumenge de maig, i em cal dir que va fer-me tot l'efecte d'una ciutat catalana, ben catalana. Quina llàstima que el sol només d'escallimpada pintés de mel les cases i de verdor els jardins! Aquesta primavera tan estranya que hem hagut de suportar a París ha fet de les seves per tot arreu. Les amples rodones de les sardanes que al matí es formaven a la plaça de l'Ajuntament i a la tarda a la que és el rovell de l'ou de la ciutat, aquella plaça de la Comèdie, enfront del magnífic teatre en el qual tenia lloc la festa, haurien estat molt més joioses i el so de la tenora hauria vibrat amb més refilets sota un sol calent i un cel ben blau. Però la pluja no interrompé més que una mica les ballades. Al matí varen tenir lloc tot de cerimònies oficials, que marcaven la cordial disposició de totes les autoritats montpellerenques, tant les polítiques com les universitàries, de donar el màxim relleu a la festa catalana. És així que a la Torre dels Pins, en la qual una làpida commemora el naixement del Rei Conqueridor, els

distingits felibres senyors Donnadiou i Pere Azéma i el nostre Ventura Gassol varen pronunciar eloqüents parlaments evocant l'amistat catalano-occitana i fent vots per un esdevenidor que ens doni a nosaltres, catalans, ocasió de demostrar als nostres amics del Llenguadoc tot el reconeixement que llur perfecte acolliment i llur indefallent ajut ens mereixen. Al davant d'una altra placa commemorativa, ~~en~~ situada al Peirou, aquell magnífic jardí que és un dels indrets més plens de noblesa i de gràcia de Montpeller, placa que evoca la famosa Oda a la Raça Llatina que Frederic Mistral recitava un dia en aquell ~~indret~~ mateix lloc, el gran creador de Mireia i de Calendal rebia un fervorós record que lligava, una vegada més, en la vibració dels discursos, l'amistat i la germanor de les literatures catalana i occitana, expressió espiritual de dos pobles germans a través de la història i que renaiixien tots dos per un mateix miracle del geni dels poetes.

La recepció de l'Ajuntament, que cloïa els actes del matí, fou també un bell acte. L'alcalde i diputat de Montpeller, ^{Paul} Sr. BOULET, digué totes les coses més agradables que podien dir-se a uns catalans i a uns autors guanyadors de premis en uns Jocs Florals. El capoulié del Felibrige Pere Azéma ens desitjà també, en un discurs emocionat, allò que tots volèm: que l'any que ve els Jocs puguin tenir lloc a Barcelona. I Mestre Pompeu Fabra, que duia la representació del President de la Generalitat, a més de la que li confereix la seva personalitat eminent, agrai en mots simples i eloqüents els discursos dels nostres hostes.

A la tarda, a les tres, s'obria la Gaia Festa. Heu estat mai al teatre municipal de Montpeller, a la "Comédie", com és coneguda la sala principal de la ciutat? Per a un barceloní, que es recorda de l'esquifid esa de la façana del Liceu, aquell edifici, amb la seva magnífica perspectiva i la noble ordenació del seu frontis, les magnifiques escales interiors, els salons de descans i els vestíbuls, són una mica una vergonya, perquè, fet i fet, Barcelona és més gran que Montpeller i els que fabricaren el Liceu eren

gent que no havien pas de plànyer els diners. És veritat, però, que la sala de Montpeller, tot i essent rica i espaiosa, no arriba a la categoria ni a la vastitud del nostre Liceu, un dels millors teatres d'òpera del món, sino fos la mesquinesa del seu exterior. I perdoneu-me aquesta digressió. El cas és que el gran teatre de la Comèdie montpellerenca, amb els seus quatre pisos i el seu gran pati de butaques ^{la} ~~fa~~ goig de debò. Un a granada pujava a l'escenari, ^{seu} Al fons ~~del qual~~ hi ha ~~un~~ un gran escut de les quatre barres, al damunt del seient en el qual ha de seure la Reina de la Festa. A l'entorn d'aquest setial buit hi ha vuit cadires més, destinades a les dames de la Cort d'honor de l'efímera majestat. A Barcelona, recordeu-ho, la Reina no anava acompanyada; però el costum de fer-la rodejar d'un esbart de noies boniques, reconeguem-ho, és ben decoratiu, i sempre reposa del cansament d'haver d'escoltar uns versos dolents o un discurs retòric el fet de poder contemplar una varietat de rostres diversament bells però tots graciosos. I si, com més tard varem veure, la bellesa i la gràcia de les dames i la Reina eren evidents, això no vol pas dir, ^{naturalment,} que els versos fossin dolents ni els discursos retòrics, ben al contrari.

El Consistori d'aquests Jocs Florals, els sisens celebrats a l'exili, reunia uns quants noms il·lustres de la nostra cultura. Permeteu-me que us els enumeri: Antoni Rovira i Virgili, el nostre historiador nacional, que presidia; Mestre Pompeu Fabra, que duia la representació, com ja he dit, del President Irla; Don Amadeu Hurtado, orador eminent; Lluís Nicolau d'Olwer, que no podé assistir a la festa, però que duia al Consistori l'autoritat del seu bon gust literari i de la seva vastíssima cultura; Joan Amade, catedràtic de la Universitat de Montpeller, rossellonès il·lustre que ens ha donat sens dubte l'estudi més complet que existeixi de la Renaixença literària catalana; Enric Guiter, actual catedràtic de llengua i literatura catalana a la mateixa Universitat i voluntariós propagandista de les nostres lletres i les nostres cançons, i per últim, com a "mantenedor foraster", - però, com podia ésser

considerat foraster un home del país en el qual tenien celebració els Jocs? - el nostre amic felibre, Pere Azéma. Aquests savis barons ocupaven una taula; a mà dreta de l'escenari; a mà esquerra hi havien les autoritats, amb l'Alcalde de Montpeller, el Senyor Paul Boulet, que pronunciava uns breus mots de salutació en francès i acabava amb el ritual "S'obre la Festa", dit en català. I la Festa començava, després que la música, pel meu gust insuficient, de l'armòniom del teatre, hagué interpretat la Marsellesa i la Copa Santa, l'himne provençal. Hom havia pensat a fer executar els himnes i la ritual marxa de Joan I per la cobla de Perpinyà que tocava al defora les sardanes: la por de l'estridència inevitable dels sons d'uns instruments fets per a sentir-se a l'aire lliure, quan es posen en un local tancat, va fer-ne desistir, i és llàstima.

El President del Consistori, com ja he dit, era Antoni Rovira i Virgili. El seu nom és prou per dir-vos com el seu discurs fou un textit d'erudició i d'eloqüència, com la història i el patriotisme conjugats saberen fer desfil·lar en els seus paràgrafs les grans cavalcades del passat i les esperances del present. Provençals i catalans, units, retrobaven en les pàgines ~~llur~~ plenes de glòria de llur comuna grandesa i de llur perenne amistat, una nova justificació d'aquell acte, en el qual l'hospitalitat dels uns permetia que els altres enaltissin llur idioma i cantessin la Pàtria absent i enyorada. Rovira i Virgili, tots ho sabeu, és un gran orador, i és un prodigi veure'l superar la seva insuficiència física i com la seva magnífica memòria i el seu talent d'improvisador li permeten de construir bells paràgrafs i jugar, sense prendre mal, amb les imatges. Els aplaudiments esclataren més d'una vegada al conjur de les seves paraules i coronaren la conclusió del discurs presidencial.

El secretari del Consistori, Enric Guiter, llegí aleshores el veredict. Semblà una novetat que, en lloc d'estendre's sobre la vàlua individual i de conjunt de les obres rebudes i de les premiades, el professor Guiter ens

presentés una copiosa i precisa estadística de la proporció relativa entre els premis oferts per a poesia i prosa i el nombre de treballs d'ambdós gèneres rebuts pel Jurat qualificador. Bé és veritat que el senyor Guiter, ultra catedràtic entusiasta de llengua i literatura catalana, és doctor en ciències. I val a dir que el seu gest de perfecta innocència en aturar-se, després de dir que la poesia mereixedora de la Flor Natural era la que duia per títol "Ametller Florit", per descloure la plica en la qual figurava el nom, que va llegir, de Ventura Gassol, fou inimitable, i dintre la més pura tradició dels Jocs. Com que donava la casualitat que el poeta guanyador es trobava a la sala, i assegut al primer rengle de butaques de pati, no fou gens difícil que pujés a l'escenari, on fou congratulat pels mantenedors, als quals comunicà la seva elecció com a Reina de la festa de la senyoreta Teresa Maria Rovira, filla del President del Consistori.

?Cal que us digui ara que la bellesa de la Reina de la Festa era pariona de la gràcia majestuosa amb la qual, del braç del poeta llorejat, i seguida de la seva Cort d'Amor, va entrar a la sala, mentres sonava a l'armonium la marxa del rei Joan I? Cal que us descrigui la pompa de la seva entronització al soli que es trobava al mig de l'escenari, sota mateix de l'escut de les quatre barres? En penso que no cal, perquè ja us ho deveu pensar i perquè ja m'he avançat a dir-vos-ho. En tot cas, aquelles nou noies vestides de blanc eren, veritablement, les nou muses dels Apols que havien de polsar estrènuament la lira en aquell ~~XXXXXXXX~~ concurs de poesia. I ^{excuseu} ~~perdonau~~-me que, endut per l'entusiasme retrospectiu, hagi tornat a fer un ús immoderat de les imatges, sempre perilloses, ^{per als que no som poetes,} i que us demani després que volgueu escoltar la lectura que, com en aquell moment Ventura Gassol, farà ara el meu amic Grau Sala de la poesia guanyadora de la Flor Natural.

"AMETLLER FLORIT".

Heu vist com, a través dels versos de Ventura Gassol batega la força de sentiment i de passió, tota sensual de formes i colors, que ha caracteritzat

sempre la inspiració de l'autor de "Les Tombes Flamejants". Poesia amorosa, dintre la tradició de les "Matinades d'amor" de Maragall, amb una càlida enumeració de les gràcies de la Dona, comparades amb la fresca bellesa de la blanca estesa de flors de Rametller.

Aleshores eren revelats, amb la mateixa cerimònia meticulosa, els noms dels guanyadors dels accèssits a la Flor: Julià Gual i Fermi Palau Caselles. Tots dos eren també presents i varen llegir, amb més o menys emoció i amb menys o més efectes, llurs composicions. Després tocava el torn a la Viola d'Or i Argent, tradicionalment destinada a recompensar la inspiració religiosa i que, cosa fàcil de comprendre, no havia suscitat un nombre tan elevat de poesies com les que cantaven l'Amor o la Pàtria. El guanyador de la Viola era Carles Grandó, estimable poeta rossellonès, que si no té l'alta categoria artística de Josep Sebastià Pons, no deixa de representar un dels millors valors literaris de la Catalunya Francesa. Escolteu la seva poesia premiada: "Nadal de Pau".

"NADAL DE PAU"

Carles Grandó, l'autor de la lletra de moltes sardanes populars del mestre Morera, ha volgut invocar, com veieu, en les seves estrofes, la tradició popular, el sentiment d'enyorança dels catalans exiliats que veuen venir la Pau al món i es senten encara lluny de llur Pàtria. Simona Gay, una altra poetessa "dels Comtats", com digué el secretari del Consistori, tingué un dels accèssits de la Viola, i l'altre correspongué a Josep Maria Prous i Vila. Si no varen poder sentir la poesia de la primera, per estar absent l'autora, Prous i Vila ens feu sentir la seva "Oració a Sant Roc", d'un aire popular tan gracios com ple d'emoció.

L'Englantina, premi destinat a cantar la Pàtria, era atribuït a un home que no per haver aconseguit diverses vegades les més altes distincions als Jocs Florals de Barcelona i d'haver aconseguit en el curs de quaranta anys de tasca admirable el títol de "Príncep dels Poetes Catalans", es creia dispensat

d'aportar a la Gaia Festa de Montpeller l'aportació del seu talent. Josep Carner, doncs, l'autor del "Dia Revolt", va obtenir l'Englantina per una composició ^{que té} de la mateixa amplitud de concepció que aquell inoblidable poema. Escolteu aquesta "Vetlla de Retorn", plena d'una esperança vibrant i d'aquell nobilíssim orgull que sempre ha bategat en tots els versos del nostre poeta: l'orgull d'ésser català i de servir Catalunya.

"VETLLA DE RETORN"

Ambrosi Carrion, amb la seva elegia a "L'arbre de l'exili", de gran volada lírica, i Josep Carner-Ribalta, amb "Esperança sense retorn", també en la corda elegíaca, obtingueren els accèssits a l'Englantina. I el caràcter d'aquestes obres fou encara subratllat pel cant de l'Emigrant, a càrrec d'un tenor perpinyanenc.

Venia després la lectura del veredicta consagrat als premis de prosa. La tradicional "Copa Artística" era guanyada pel meu amic Ramon Xuriguera, amb la seva novel·la inèdita "Tres Nits". El Premi Concepció Rabell el tenia ~~un~~ meu entranyable ~~amic~~ col.laborador, autor de les "Històries de Coneguts" que potser alguns de vosaltres també coneixeu. L'important Premi Joan Lluçí, destinat a recompensar el millor treball sobre Institucions de Dret Civil català, era guanyat per dos juriscònsults destacats, Josep Quero Molares i Joaquim de Camps i Arboix, pels treballs presentats per cadascú d'ells. Josep Maria Corredor obtenia un premi destinat a una obra filosòfica. Ferran Canyameres, amb el seu llibre "Claror de Nit", guanyava un accèsit al premi de prosa literària. El premi donat per l'Editorial Albor al millor treball sobre la història del llibre il·lustrat català, fou atribuït a Feliu Elias, eminent especialista d'aquest tema. Joan Alavedra guanyava en canvi el premi que el Casal Català de Bordeus destinava al millor estudi sobre la tasca patriòtica del Mestre Pau Casals. I el premi "Marcel·lí Domingo", a un treball de tema pedagògic, era obtingut per la senyora Hilda Agostini. Dos premis de poesia tancaven aquesta enumeració de proses premiades i la corresponent desfilada reverent dels autors afavorits al davant del solí de la Reina de la Festa:

eren el donat per Maspons i Camarasa a un autor fill de Granollers, i obtingut per Domènec Colomer, autor d'unes "estampes de mercat" ben acolorides, i el que, com a acatament fratern a la llengua d'oc, havia estat ofert a la millor poesia en aquest idioma, i que guanyava Pierre Rouquette, l'excel.lent literat marsellès, bon amic nostre de sempre.

Potser haig d'aclarir-vos que cap dels autors premiats per treballs en prosa es veié obligat a llegir-los, afortunadament, goso a dir, per al públic. No intentaré pas jo ^{de} sortir-me d'aquesta lloable línia de conducta. Què més em cal dir-vos, doncs, per acabar de complir els meus deures de fidel reporter? Que la Coral dels estudiants catalans de la Universitat de Montpeller va cantar, d'una manera excel.lent, les "Muntanyes Regalades", sota la direcció del catedràtic Enric Guiter. I que Don Amadeu Hurtado, encarregat de donar les gràcies en el discurs final, sabé fer-ho amb una elegància de dicció i de gest ben compatible amb l'emoció que posava en els seus mots d'agraïment: a les autoritats, a la germanor dels felibres, a la generositat dels catalans d'Amèrica, als autors premiats i als que no ho havien estat, però que havien igualment contribuït amb llur aportació a fer que la Festa fos un èxit, a la Reina ~~maria~~ i a les seves Dames d'honor... I a França, que ens ha donat acolliment i ens ha encoratjat amb el seu exemple de redreçament ^{amb el/} i ~~el~~ patriotisme actiu dels seus fills.

El cant dels "Segadors", com era just i gairebé ritual, clogué els Jocs Florals. Tota l'assistència s'ajuntava en corejar l'himne nacional.

Vet aquí llesta la meva feina de cronista imparcial, o que almenys procura d'ésser-ho, a desgrat de les dues incompatibilitats morals que de bell antuvi ja us he confessat. Potser em permetreu que, abans d'acabar del tot, insisteixi una mica en el meu pensament. Quin dubte hi ha que els Jocs Florals a Catalunya, no éren ja més que una simple supervivència, arqueològica, pintoresca i inofensiva, que donava satisfaccio a alguns poetes i ocupació als venerables barons que es reunien en el Digne Cos dels Mantenedors? Quin dubte

hi ha que la institució dels Premis Literaris de la Generalitat de Catalunya, àdhuc el Premi Creixells, abans de tenir caràcter oficial, tenien una molt superior importància per a la nostra cultura que els vells Jocs? En una organització normal de la nostra terra, amb edició regular, amb un teatre català que funcionés normalment, amb premsa i setmanaris i revistes en català, amb escoles, biblioteques i universitat ~~ca~~ catalanes, els Jocs Florals podien passar desapercebuts a Barcelona, cada primer diumenge de maig, i ésser, als pobles i a les viles, un número més o menys espiritual de la Festa Major, amb premis en metàl·lic prou interessants per als poetes que els freqüentaven.

Però a l'exili.... A l'exili, on no es poden publicar llibres, o amb prou feines; on els diaris i els setmanaris, si surten, s'han de consagrar a l'exigència política i no poden entretenir-se en literatura, on la vida cultural i literària de la nostra llengua es troba neulida i condemnada a l'eixorquia del treball individual, ^{i inèdit} sense llibres de consulta, ni gramàtiques, ni clàssics ni diccionaris, és una altra cosa. Tota una altra cosa. Els Jocs Florals, a Montpeller com a les capitals americanes, i potser més encara que en aquelles grans ciutats, han estat una afirmació de la supervivència de la nostra llengua i de la voluntat dels seus millors fills - vull dir no sols dels que som a l'exili, sinó dels que es troben encara a Catalunya i que potser senten confusament que a les nostres mans es troba l'alt honor i la feixuga responsabilitat de representar-los, de representar llur patriotisme i llur voluntat de restaurar la nostra Pàtria. Per això, i no per res més, els homes que varen contribuir a fer possible la celebració d'aquests Jocs Florals, sisens dels que són celebrats a l'exili, els membres de la comissió organitzadora i els set mantenedors, els generosos donants de premis i els autors premiats i els que no ho foren, han fet, dintre totes les limitacions que les circumstàncies imposaven a llur tasca, una obra patriòtica, una obra de catalanisme. Per a tots ells, senyores i senyors, em permeto demanar-vos, en acabar, la sanció dels vostres aplaudiments.